

Dr hab. med. Adriana Polańska
Katedra Dermatologii
Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego
ul. Przybyszewskiego 49
60-355 Poznań

Poznań, 10.10.2023 r.

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej lekarz Aleksandry Kobusiewicz

pt. „Ocena wybranych parametrów psychologicznych u rodziców chorych na atopowe zapalenie skóry”

Promotor: prof. dr hab. n. med. Anna Zalewska-Janowska

**Zakład Psychodermatologii, Katedra Pulmonologii, Reumatologii i Immunologii
Klinicznej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi**

Przedstawiona mi do recenzji praca doktorska pt. „Ocena wybranych parametrów psychologicznych u rodziców chorych na atopowe zapalenie skóry” stanowi spójny tematycznie cykl trzech publikacji poświęcony tematyce wpływu atopowego zapalenia skóry u dziecka na wybrane parametry psychologiczne matek chorych dzieci. Pomimo znacznego postępu jaki poczyniono w ostatnich latach w zakresie poznania etiopatogenezy, jak i leczenia atopowego zapalenia skóry, choroba ta nadal wpływa na wiele aspektów życia chorych oraz ich opiekunów i generuje obciążenia pod względem psychologicznym, rodzinnym, społecznym i finansowym. Leczenie dziecka chorego na atopowe zapalenie skóry, jak i sprawowanie nad nim opieki może być przyczyną zwiększonego poziomu odczuwanego stresu, a za główny stresor, z jakim zmagają się opiekunowie uznaje się zaburzenia snu. Autorka podejmuje zatem niezwykle ważne zagadnienie dotyczące oceny jakości życia, zaburzeń snu, nasilenia objawów depresyjnych i lękowych u rodziców sprawujących opiekę nad dzieckiem dotkniętym chorobą o przewlekłym i nawrotowym charakterze, a także analizuje strategie radzenia sobie ze stresem przez matki chorych dzieci. Temat podjęty przez Doktorantkę jest istotny z punktu widzenia klinicznego, a także społecznego i uważam za niezwykle cenne zainteresowanie Doktorantki tą tematyką.

W skład przedstawionej mi do recenzji rozprawy doktorskiej, podsumowanej w formie manuskryptu o klasycznym układzie, wchodzi trzy publikacje, będące opracowaniami zbiorowymi, w tym dwie prace oryginalne i jedna przeglądowa, przy czym współautorzy wyrazili zgodę na wykorzystanie publikacji w postępowaniu o nadanie stopnia doktora nauk medycznych lek. Aleksandry Kobusiewicz. Dodatkowo do manuskryptu załączono kserokopie trzech prac wchodzących w skład cyklu objętego rozprawą dokorską, a także oświadczenia Doktorantki i współautorów dotyczące wkładu procentowego w powstawanie publikacji i opinię niezależnej komisji bioetycznej. Doktorantka przedstawia dodatkowo swój dorobek naukowy w postaci załączonej listy publikacji (z wyłączeniem prac stanowiących cykl publikacji do Rozprawy Doktorskiej) oraz współautorstwo rozdziałów w podręcznikach, a także informację na temat aktywnego uczestnictwa w krajowych i międzynarodowych konferencjach, co uznaję za cenne uzupełnienie wskazujące na znaczne zaangażowanie naukowe Doktorantki w tematyce poświęconej psychodermatologii.

Tytuł pracy w pełni odpowiada zakresowi omawianych publikacji, które stanowią cykl spójny tematycznie i zostały opublikowane w 2023 r. w recenzowanych czasopismach ze współczynnikiem oddziaływania (impact factor, IF). Pierwsza z prac pt. *The burden of atopic dermatitis: its impact on family psychosocial functioning*, opublikowana w *Dermatology Review* (20 punktów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, MNiSW), jest pracą przeglądową stanowiącą wstęp do dalszych badań Doktorantki. Kolejne dwie publikacje: *The relationship between atopic dermatitis and atopic itch in children and the psychosocial functioning of their mothers: a cross-sectional study* (opublikowana we *Frontiers in Medicine*, IF: 5,058, MNiSW 70 punktów) oraz *Strategies for coping with stress in mothers of children with atopic dermatitis- a cross sectional study* (*Advances of Dermatology and Allergy*, IF 1,664, MNiSW 70 punktów) to już efekt badań własnych Autorki. Należy zatem podkreślić wysoką łączną wartość opublikowanych prac wynoszącą 6,722 punktów IF i 160 punktów MNiSW, co świadczy o ich wysokim poziomie naukowym. Lek. Aleksandra Kobusiewicz jest pierwszym autorem wszystkich prac, a wkład jej pracy w powstawanie artykułów oszacowany został na 60-70%.

W artykule pt. *The burden of atopic dermatitis: its impact on family psychosocial functioning* poruszono problematykę wpływu atopowego zapalenia skóry na funkcjonowanie dziecka i całej rodziny (w tym m.in. relacje małżeńskie i wpływ na rodzeństwo) oraz obciążenia związane z chorobą (w tym również aspekty finansowe). Praca ta stanowi szczegółowy przegląd danych literaturowych poświęconych wybranym zagadnieniom

przygotowany w oparciu o 58 pozycji piśmienniczych, trafnie wyselekcjonowanych, pochodzących w przeważającej mierze z czasopism zagranicznych. Większość cytowanych prac została opublikowana na przestrzeni ostatnich 10 lat. W pracy podkreślono potrzebę wypracowania wielokierunkowych działań w kierunku optymalizacji leczenia atopowego zapalenia skóry i konieczność wdrożenia skutecznych strategii wspierających i edukacyjnych, podnoszących w efekcie jakość życia rodzin dotkniętych atopowym zapaleniem skóry. Doktorantka zwraca tym samym uwagę na holistyczne podejście do terapii atopowego zapalenia skóry, z uwzględnieniem nie tylko konieczności leczenia zmian skórnych, ale i proponowania wielospecjalistycznego wsparcia dla chorych i ich rodzin.

W kolejnych pracach pt. *The relationship between atopic dermatitis and atopic itch in children and the psychosocial functioning of their mothers: a cross-sectional study* oraz *Strategies for coping with stress in mothers of children with atopic dermatitis- a cross sectional study* przeprowadzono badania własne z udziałem 88 matek dzieci z atopowym zapaleniem skóry, które były hospitalizowane z powodu choroby. Grupa kontrolną w obu przypadkach stanowiło 52 matek zdrowych dzieci. W obu pracach postawiono jasno sformułowane cele. W pierwszej pracy oceniono i porównano wybrane parametry psychologiczne u matek dzieci chorych na atopowe zapalenie skóry i matek zdrowych dzieci, a także dokonano analizy związku nasilenia zmian skórnych i dolegliwości świadomych u dzieci chorych na atopowe zapalenie skóry z nasileniem zaburzeń depresyjno-lękowych u matek. Z kolei w drugiej pracy przenalizowano i porównano w obu grupach strategie radzenia sobie ze stresem, a u matek dzieci dotkniętych atopowym zapaleniem skóry dokonano oceny w oparciu o badania przedmiotowe i wybrane aspekty badania podmiotowe. W obu pracach posłużono się uznanymi narzędziami badawczymi, w tym u dzieci wykorzystano Skalę Oceny Nasilenia Objawów Atopowego Zapalenia Skóry (SCORAD) oraz Numeryczną Skalę Oceny (NRS) do oceny świada przez matki. Z kolei u każdej matki przeprowadzono analizę wybranych parametrów psychologicznych w oparciu o polskie wersje językowe testów oceniających: jakość snu (Ateńska Skala Oceny Bezsenności - AIS), poziom odczuwanego stresu (Skala Odczuwanego Stresu - PSS-10), zaburzenia lęku i depresji (Szpitalna Skala Lęku i Depresji - HADS) i strategie radzenia sobie ze stresem (Wielowymiarowy Inwentarz do Pomiaru Radzenia Sobie ze Stresem - COPE). Dodatkowo matki dzieci z atopowym zapaleniem skóry wypełniały test do oceny jakości życia (Rodzinny Dermatologiczny Kwestionariusz Oceny Jakości Życia – FDLQI). Metodyka i wyniki prac objętych rozprawą zostały już ocenione przez recenzentów współpracujących z uznanymi w

środowisku dermatologicznym czasopismami, w których zostały opublikowane. Merytorycznie i nie budzą one żadnych zastrzeżeń. Badania zostały zaplanowane i przeprowadzone rzetelnie, a wyniki zaprezentowano w sposób przejrzysty i poddano skrupulatnej analizie statystycznej. Doktorantka wykazała m. in., że matki dzieci z atopowym zapaleniem skóry doświadczają znacznie wyższego poziomu stresu, lęku i depresji oraz zaburzenia snu w porównaniu z matkami zdrowych dzieci. Obserwowano ponadto, że długość trwania choroby u dziecka miała związek z jakością życia matek i dłuższy czas trwania choroby przedkładał się na znacznie wyższym poziomie doświadczanego przez nich lęku i depresji. Istotne nowatorskie wnioski wypływają także z drugiej pracy, bowiem nie stwierdzono istotnych statystycznie różnic w preferencjach dotyczących strategii radzenia sobie ze stresem między badanymi grupami. Matki z obu grup częściej wybierały strategie ukierunkowane na problem i emocje, a rzadziej stosowały strategie ukierunkowane na unikanie. Doktorantka w sposób dojrzały dyskutuje uzyskane wyniki w obu pracach badawczych, odnosi się do nich rzeczowo i krytycznie, stawiając je w świetle i konfrontacji z właściwie dobranymi pozycjami z piśmiennictwa. Szczegółowa analiza pozyskanych danych doprowadziła do niezwykle nowatorskich i praktycznych sugestii dotyczących interdyscyplinarnego podejścia do terapii atopowego zapalenia skóry u dzieci, z uwzględnieniem obciążeń jakie niesie choroba dla całej rodziny. Niezwykle cenna sugestia w mojej opinii z punktu widzenia lekarza praktyka dotyczy wdrażania screeningu w kierunku obciążeń psychologicznych u matek dzieci chorych na atopowe zapalenie skóry i proponowanie im wsparcia psychologicznego. Rozprawę wieńczą wnioski o charakterze opisowym, które wypływają bezpośrednio z badań własnych Doktorantki i wyczerpująco odpowiadają na określone założenia i cele pracy. Są one poprawnie sformułowane i w pełni uzasadnione. Bibliografia rozprawy obejmuje 80 poprawnie wyselekcjonowane pozycje w obu pracach, pochodzących w przeważającej mierze z czasopism zagranicznych. Większość cytowanych prac została opublikowana na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Reasumując, pracę oceniam bardzo wysoko, zarówno pod względem merytorycznym, jak i edytorskim. Uzyskane wyniki mają wymiar interdyscyplinarny i niosą ze sobą cenne implikacje praktyczne, mogą być wykorzystane zarówno przez lekarzy jak i terapeutów/psychologów. Rozprawa doktorska, **lekarz Aleksandry Kobusiewicz „Ocena wybranych parametrów psychologicznych u rodziców chorych na atopowe zapalenie skóry”** przygotowana pod promotorstwem prof. dr hab. n. med. Anny Zalewskiej-Janowskiej, wskazuje, że Doktorantka posiada odpowiednie umiejętności i jest przygotowana

do samodzielnego prowadzenia prac badawczych, w tym prac o charakterze interdyscyplinarnym. Uważam, że rozprawa w całej rozciągłości spełnia wszystkie wymogi i kryteria jakości określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r., poz 478 ze zm.). **Z pełnym przekonaniem wnioskuję zatem do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

Interdyscyplinarny i nowatorski charakter badań, a także wysoka wartość merytoryczna rozprawy, na co wskazują publikacje o łącznym wskaźniku oddziaływania IF wynoszącym 6,722, skłaniają mnie do zwrócenia się z wnioskiem do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o wyróżnienie rozprawy doktorskiej lekarz Aleksandry Kobusiewicz.

Adriana Polańska

dr hab. Adriana Polańska
specjalista
dermatolog i wenerolog
2316815